

AB GÜVENLİK VE SAVUNMA İÇİN STRATEJİK PUSULA BELGESİ OLASI EN KÖTÜ ZAMANDA YANLIŞ YÖNÜ GÖSTERİYOR

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2022 / 11

20.04.2022

Giriş

21 Mart 2022 tarihinde gerçekleştirilen AB Konseyinde, Avrupa Birliği (AB) üyesi devletler tarafından Güvenlik ve Savunma için Stratejik Pusula belgesi kabul edilmiştir.[1] AB'nin Ortak Dışışleri ve Güvenlik Politikasını yürüten Avrupa Birliği Dış İlişkiler Servisi (EEAS) tarafından hazırlanan bilgi notuna göre, Stratejik Pusula, ABnin stratejik ortamının bir analizini sunmakta ve ABnin güvenlik ve savunma çabalarına daha fazla tutarlılık ve güçlü bir ortak amaç duygusu getirme arayışını yansıtmaktadır.[2]

Bu doğrultuda, AB Üyesi Devletlerin güvenlik ve savunma alanında ne elde etmek istediklerine dair ayrıntılı hedeflerle ilk kez ortak bir vizyon üzerinde anlaştıkları bir belge olan Stratejik Pusulanın kabul edilmesinin güçlü bir dayanışma işareti olduğu ve AByi güvenlik ve savunmada daha etkili bir aktör haline getirme konusundaki kararlılıklarını gösterdiği belirtilmektedir. Ayrıca belge, ABnin önümüzdeki 5-10 yılı için somut öneriler ve zaman çizelgesi sağlayan bir eylem rehberi olarak tanımlanmaktadır. Stratejik Pusulanın, 2030 yılına kadar ABnin güvenlik ve savunma politikasını güçlendirmek için iddialı ancak erişilebilir bir plan sunduğu da belirtilmektedir.[3] Bu bağlamda, Stratejik Pusula, dört alanı kapsamaktadır: kriz durumlarında hızlı ve kararlı davranmak; hızlı değişen tehditlere karşı vatandaşlarını korumak; kapasite ve teknolojiye yatırım yapmak, ortak hedeflere ulaşabilmek için ortaklıklar kurmak.

Kriz durumlarında hızlı ve kararlı hareket etme başlığı altında, Stratejik Pusula, belgenin en çarpıcı kısımlarından biri olan bir **AB Hızlı İntikal Gücünün (ERDC)** geliştirilmesine şu şekilde atıfta bulunmaktadır:

Çatışma döngüsünün tüm aşamalarında, yakın tehditlere karşılık verebilmemiz veya Birlik (AB) dışındaki bir kriz durumuna hızla tepki verebilmemiz gerekiyor. Bu amaçla, gereken stratejik kolaylaştırıcıların yanı sıra, **kara, hava ve deniz birimlerinden oluşan ve 5000 kişiye kadar çıkabilen modüler**

İntikal Gücünü geliştireceğiz. Böyle bir modüler güç, ilk giriş, destek ya da ihtiyat birliğinin çıkışının güvenliğinin sağlanması gibi elverişsiz bir ortamda yapılan bir operasyonun farklı aşamalarında kullanılabilir. Bu güç, başlangıçta kurtarma ve tahliye operasyonlarına ve ayrıca istikrar sağlama operasyonlarının ilk aşamasına odaklanacak olan operasyonel senaryolar temelinde geliştirilecektir. Kuvvet, tek kuvvet ilkesi doğrultusunda, **büyük ölçüde değiştirilmiş AB Muharebe Gruplarını** ve Üye Devletlerin önceden belirlenmiş askeri güçlerini ve kabiliyetlerini kapsayacaktır. Bu bağlamda, silahlı kuvvetlerimizin hazırlıklılığını ve mevcudiyetini artırmayı taahhüt ediyoruz. AB Muharebe Gruplarında yapılacak önemli bir değişiklik, örneğin kara, deniz ve hava birimlerini içeren özel kuvvetler aracılığıyla farklı operasyonel hazırlık seviyelerine ve daha uzun hazır bekleme sürelerine ulaşmaya, daha sağlam ve esnek olmaya yol açacaktır.

Mevcut tüm unsurlara kapsamlı ve eksiksiz bir genel bakış, krizin niteliğine ve Konsey tarafından kararlaştırılan operasyonun gerekliliklerine ve amaçlarına göre, büyük ölçüde değiştirilmiş AB muharebe gruplarını, Üye Devletlerin askeri güçlerini ve yeteneklerini ya da bu ikisini beraber kullanarak kuvvetlerimizi şekillendirmemiz için gereken esnekliği sağlayacaktır. [4] (Koyu renkli kısımlar yazar tarafından eklenmiştir.)

Stratejik Pusula, AB içindeki sivil ve askeri komuta ve kontrol yapılarının, aşamalı olarak güçlendirilmesinin yanı sıra Askeri Planlama ve İcra Kabiliyetinin tam olarak planlama, kontrol, idari ve idari olmayan görev ve operasyonlara komuta etme yeteneğine sahip olmasını sağlamanın önemini vurgulamaktadır. Ayrıca Stratejik Pusula, AB Hızlı İntikal Gücü (ERDC) çerçevesinde tam operasyonel kapasiteye ulaşıldığında, AB Muharebe Gruplarının komuta ve kontrolü için, önceden belirlenmiş ulusal operasyon karargahlarının ya da AB Askeri Planlama ve Hareket Kabiliyetinin kullanılacağını belirtmektedir. Aynı zamanda, bu kapasitenin tüm unsurlarının hazırlık ve birlikte çalışabilirliğini (ayrıca NATO standartlarına uygun olarak) artırmak için AB çerçevesinde eğitim ve tatbikatların düzenlenmesine de atıfta bulunmaktadır. Stratejik Pusulaya göre, AB Üyesi Devletler 2022 yılının sonuna kadar Hızlı İntikal Gücünün kesin parametrelerini tanımlayacaktır. Ardından, 2023te yapılması muhtemel bir fiili tatbikatla operasyon senaryoları geliştirilecek ve 2025e kadar AB Hızlı İntikal Gücü tamamen hayata geçirilecektir.[5]

Stratejik Pusula çalışmalarının, Rusyanın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukraynaya, kısa süre içinde tam bir işgale dönüşecek olan özel bir askeri operasyon yapmasından çok daha önce başlatıldığı hususu üzerinde durulmasında yarar bulunmaktadır. Bu bağlamda, Stratejik Pusulunun başlangıçta, Avrupada ciddi bir savaş ihtimali göz önünde bulundurulmadan hazırlanan bir belge olduğunu söylemek mümkündür. Bu hazırlıksızlığın izleri, Stratejik Pusulanın Yönetici Özeti kısmındaki şu cümleden görülmektedir: Rusyanın Ukraynaya karşı haksız ve sebepsiz saldırganlığıyla birlikte Avrupaya savaşın geri dönüşü ve büyük jeopolitik değişimler, vizyonumuzu geliştirme ve çıkarlarımızı savunma yeteneğimize meydan okumaktadır.[6] Bunun yanı sıra, Giriş kısmının ilk cümlesinde: Bu Stratejik Pusulayı, Avrupada savaşın tekrar başladığına şahit olduğumuz bir dönemde kabul ediyoruz.[7] ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla mevcut haliyle bu belge, yukarıda da belirtildiği üzere, Avrupada ciddi bir savaş durumunun ortaya çıktığı ve güvenlik durumunun altüst olduğu bir zamanda alelacele kabul edilmiş izlenimi yaratmaktadır.

Stratejik Pusulada Türkiye'ye Atıf

Stratejik Pusulada, Türkiye'ye ismiyle üç defa atıf yapılmaktadır. Bu atıflar, Karşı Karşıya Bulduğumuz Dünya ana başlığı altındaki Stratejik Çevremiz alt başlığında ve Ortaklar ana başlığı altındaki Özel İkili Ortaklıklar alt başlığında geçmektedir. Doğu Akdeniz ve AB Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası (CSDP) bağlamındaki bu atıflar, aşağıdaki gibidir:

Arabuluculuk, çatışmaların çözümü, kurumların yeniden inşası ve toplumun tüm üyelerinin yeniden entegrasyonu yoluyla Avrupa-Akdeniz bölgesinde barış ve güvenlik için çaba göstermeye devam edeceğiz. Bu amaçla, bölgesel ortaklarla işbirliğini artıracacağız. Son olarak, AB Üyesi Devletlere yönelik kışkırtmalar ve tek taraflı eylemler, uluslararası hukuka aykırı egemenlik hakları ihlalleri ve düzensiz göçün araçsallaştırılması nedeniyle Doğu Akdeniz'deki gerilimler devam etmekte ve hızla yükselme potansiyeline sahiptir; iyi komşuluk ilişkileri ilkesi doğrultusunda istikrarlı ve güvenli bir ortamın yanı sıra işbirliğine ve karşılıklı yarara dayalı bir ilişkinin sağlanması hem AB'nin hem de Türkiye'nin çıkarıdır... Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası misyon ve operasyonlarına katkıda bulunan Türkiye ile ortak çıkar alanlarında iş birliği yapmaya devam edeceğiz. Karşılıklı yarar sağlayan bir ortaklık geliştirmeye bağlıyız, ancak bu, AB Konseyi üyelerinin 25 Mart 2021 tarihli açıklamasına göre, iş birliği yolunda ilerlemek, gerilimi sürdürülebilir şekilde azaltmak ve AB endişelerini gidermek için Türkiye tarafınca eşit taahhütte bulunulmasını gerektirmektedir...[8]

Burada atıfta bulunulan AB Konseyi'nin 25 Mart 2021 tarihli açıklaması, Konsey üyelerinin 25 Mart 2021'de yaptıkları gayri resmi video konferansın ardından yayınladıkları ve AB Konseyi kararı olarak kabul ettikleri açıklamanın, COVID-19, tek pazar, sanayi politikası, dijital ve ekonomi, Doğu Akdeniz ve Rusya hakkındaki "Doğu Akdeniz" bölümü ile ilgilidir.

Türkiye, Stratejik Pusulada Doğu Akdeniz bölümüne atıfta bulunulmasını, uluslararası hukuka, teamüle ve hatta AB'nin kendi müktesebatına aykırı ve gerçeklikten kopuk olarak değerlendirmiş ve belgenin, doğruları ve gerçekleri bu şekilde ıskalamış olmasının ve tam üyelik adayı olan bir NATO Müttefikini bu denli sığ bir bakışla ele almasının AB için bir vizyonsuzluk ve talihsizlik olduğunu vurgulamıştır.[9]

Stratejik Pusula belgesinde Türkiye'ye yapılan bu atıflarla ilgili olarak, Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü (EUISS) tarafından 2021'in sonunda yayınlanan Stratejik Pusula: AB için Yeni Yönler başlıklı Chaillot Raporunun incelenmesinde fayda bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü 171 Sayılı Chaillot Raporu

Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü (EUISS), Birliğin dışişleri, güvenlik ve savunma politikalarını analiz eden Ajansıdır. Temel görevi, AB'ye ve üye devletlere Ortak

Güvenlik ve Savunma Politikası (CSDP) ve Birliğin diğer dış eylemleri dahil olmak üzere Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikasının (CFSP) uygulanmasında yardımcı olmaktır. Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsünün (EUISS) en önemli yayını, kurumun Analistleri ve kurum dışı uzmanlar tarafından yazılan ve toplu çalışmaya veya bireysel araştırmaya dayanan Chaillot Raporları serisidir. Birliğin güvenliğiyle ilgili güncel tüm konularla ilgilenmektedir.[10]

Stratejik Pusulanın Aralık 2021'de AB Konseyi tarafından kabul edilmesinden önce Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü (EUISS), Stratejik Pusula: AB güvenliği ve savunması için yeni yönler?[11] başlıklı raporunu yayınlamıştır. Yönetici Özetine göre, rapor on bir uzman yazarın görüşlerini ve EUISS tarafından, hükümete bağlı araştırma kuruluşlarını, uluslararası kuruluşlara bağlı enstitüleri, düşünce kuruluşlarını ve üniversiteleri temsil eden 120 kişiye gönderilen bir anketin sonuçlarını birleştirmektedir. Buna ek olarak, Chaillot Raporu/171'in EUISS'nin Stratejik Pusula sürecine yapmış olduğu geniş kapsamlı katkının bir parçası olarak görülmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca Enstitünün seminerler yoluyla sürece aktif olarak analitik girdiler sağladığı da belirtilmiştir. Stratejik Pusulanın diyalog aşamasında yapılan yaklaşık elli seminerden on ikisi, dokuz farklı AB Üyesi Devlet ve Avrupa Birliği Dış İlişkiler Servisi ile birlikte Enstitü tarafından düzenlenmiştir. Ek olarak, EUISS, Pusula taslağının hazırlanması aşamasında, panellerin moderatörlüğü, konuşmacı katılımları ve doğrudan önemli girdiler yoluyla diğer faaliyetleri de desteklemiştir.[12] Bu, EUISS'in, Stratejik Pusulanın hazırlanmasında aktif ve neredeyse öncü bir rol oynadığını işaret etmektedir.

Raporda, Türkiye'ye beş kez atıf yapılmaktadır. Bunlardan ilki Raporun giriş bölümünde bulunmaktadır. Bu bağlamda, AB'nin karşı karşıya olduğu tehditlerden bahsedilirken 2021 yılında karşılaştığı tehditler arasında Türkiye ile olan gerilimler yer almaktadır. AB Sivil ve Askeri Karşılaşmaları başlığı altında, ikinci kez Türkiye'nin ismi geçerken, bu kısımda AB tarafından yanlış bir şekilde "Batı Balkanlar" olarak tanımlanan Balkanlar'ın bir bölümünde AB'nin karşılaştığı tehditlerden bahsedilmektedir. Bu bölümde bölgedeki Rusya, Çin ve Türkiye tarafından yapılan müdahalelerden söz edilmektedir. Bu bağlamda, bu atfın EUISS raporlarında takıntılı bir biçimde tekrarlanan bir iddia olduğunu hatırlatmamız gerekmektedir. Eylül 2018'de EUISS, Balkanların Geleceği-2025 için Üç Senaryo başlıklı 147 sayılı Chaillot Raporunu yayınlamış ve söz konusu Raporda benzer yıkıcı dış aktörler terminolojisi kullanılmıştır. EUISS'nin bahse konu raporuna ilişkin görüşlerimizi, asırlık bir Balkan ülkesi olan Türkiye'ye karşı yöneltilen dayanaksız suçlamaların yersiz olduğunu belirttiğimiz Ekim 2018 tarihli AVİM analizimizde ifade etmiştik.[13]

Üçüncü atıf, " CSDP'nin Stratejik Rekabete Karşılık Vermeye Hazırlanması başlığı altında geçmekte ve şu cümleyi içermektedir: AB'nin güney ve doğu komşuları Rusya, Çin ve Türkiye gibi stratejik rakipler, her ne kadar uyguladıkları taktikler farklı olsa da, Birlik sınırlarındaki stratejik boşlukları doldurmaya çalışmaktadır. Bu bölümün devamında, şu cümlede dördüncü atıf yer almaktadır: Türkiye, Doğu Akdenizde güvenliği zayıflatmak için sınır siyaseti, bilgi yönetimi ve kışkırtıcı denizcilik eylemlerinin bir bileşimini kullanmıştır. [14] Son olarak beşinci referans, Türkiye'nin, CSDP görev ve operasyonlarına katılan ve bu görevlere personel sağlayan AB üyesi olmayan ülkeler arasında olduğundan bahsetmektedir.[15]

Bu atıflardan da anlaşılacağı üzere, Avrupa Birliği Güvenlik Araştırmaları Enstitüsü (EUISS), genel bir yaklaşımı olarak, 1963ten beri ABnin ortak ülkesi, 2005ten beri AB üyeliğine aday ve 1952den beri NATO üyesi olan Türkiye'yi hasım ülke olarak görmektedir. EUISS, böylesine sığ bir vizyonla AB için güvenlik ve savunma üzerine temel bir belge hazırlamanın nasıl mümkün olabileceğini ciddi olarak kendisine sormalıdır. Bize göre, Türkiye'ye karşı böylesine düşmanca bir tutumu akıl tutulması olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır.

Sonuç

ABnin Stratejik Pusula belgesini, Ukraynadaki savaş durumunun Avrupanın güvenliğini ve istikrarını bozduğu bir dönemde aceleyle kabul etmesi kayda değer bir gelişmedir. Bu aceleciliği ilginç kılan husus ise, ABnin Stratejik Pusulayı, Ukraynadaki savaş durumunu ele almak üzere devlet ve hükümet başkanlarının katıldığı olağanüstü NATO zirvesinden tam üç gün önce kabul etmiş olmasıdır. Olağanüstü NATO Zirvesinin ardından yayınlanan bildiri, Ukraynadaki savaş çerçevesinde mevcut güvenlik durumunu Avrupa-Atlantik güvenliği için son yıllardaki en ağır tehdit olarak nitelendirmektedir.[\[16\]](#) Böyle bir savaş ortamında alelacele yayınlanan Stratejik Pusula belgesinde, 70 yıllık NATO üyesi olan, güçlü ve kabiliyetli silahlı kuvvetleriyle NATO'nun en önemli üyelerinden biri olan, bölgesel ve küresel güvenlik için büyük önem taşıyan Türk Boğazlarını tam kontrol altında tutan Türkiye, Doğu Akdeniz bölgesinde AB için tehdit oluşturan bir ülke olarak nitelendirilmektedir. Avrupa bir savaşla karşı karşıyayken böyle bir nitelendirmeyi mantık çerçevesinde açıklamak zordur. Ancak Yunan basınında yer alan bazı haberler, bu mantıksızlığa sebep olanlar arasında kimlerin olabileceğine dair ipuçları vermektedir.

Basında çıkan haberlere göre, Stratejik Pusula belgesinin kabul edildiği AB Dışişleri ve Savunma Konseyi'nde Yunanistan, Dışişleri Bakanı Nikos Dendias ve Savunma Bakanı Nikos Panagiotopoulos tarafından temsil edilmiştir. Söz konusu haberlerde şu hususlar belirtilmektedir:

Nihai metin, Rus işgalinden sonra Ukrayna'daki gelişmelerden etkilenen ve diplomatik kaynaklara göre, Yunan dış politikasının temel ilkelerine ve Türkiye'nin kışkırtıcı tek taraflı eylemlerine açık ve net göndermeler yapan, aylarca süren özenli müzakerelerin ardından varılan bir anlaşmanın ürünüdür.[\[17\]](#)

Bazı Yunan yetkililerde, kaybolmayan, fazla kaygıya neden olan, tekrarlayan düşünceleri çağrıştıran ve saplantıların neden olduğu kaygıyı azaltmak için kontrol edemediği davranışları beraberinde getiren ciddi bir Türkiye takıntısı vardır.

İrade, normalde kontrol edilemeyen davranışlarla ve takıntılarla başa çıkmanın bir yoludur. Görünüşe göre bazı Yunan yetkiler için takıntıları gidermenin en uygun yolu, AB belgelerine Türkiye'yi suçlayan ibareler eklemeyi başarmaktır. Bir üye devletin kendi küçük dünyasında başarı olarak gördüğü bir gelişmenin, bir teşkilat olarak AB'nin genel başarısı olduğunu iddia etmek son derece zordur. Bir veya iki üye devletin başarı olarak gördüğü bu durum, Avrupa güvenliğinin ve istikrarının güvenilir bir savunucusu olduğunu

iddia eden AB'de ciddi bir vizyon eksikliğini mevcudiyetini ve ABnin stratejik sğlığını göstermektedir.

*Fotoğraf: [Twitter](#)

**Bu Yorum yazısının [aslı İngilizce olarak kaleme alınmıştır](#)

[1] General Secretariat of the Council, A Strategic Compass for Security and Defence - For a European Union That Protects Its Citizens, Values and Interests and Contributes to International Peace and Security (Council of the European Union, 21 Mart 2022), 7371/22, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/en/pdf>.

[2] The Diplomatic Service of The Union, Questions and Answers: A Background for the Strategic Compass | EEAS Website (European Union External Action, 21 Mart 2022), https://www.eeas.europa.eu/eeas/questions-and-answers-background-strategic-compass_en.

[3] General Secretariat of the Council, A Strategic Compass for Security and Defence - For a European Union That Protects Its Citizens, Values and Interests and Contributes to International Peace and Security, 4.

[4] General Secretariat of the Council, 14.

[5] General Secretariat of the Council, 19.

[6] General Secretariat of the Council, 2.

[7] General Secretariat of the Council, 7.

[8] General Secretariat of the Council, 9,42.

[9] Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs, No: 98, 22 March 2022, Press Release Regarding the Strategic Compass Document Approved by the EU / Rep. of Turkey Ministry of Foreign Affairs (Republic of Turkey Ministry of Foreign Affairs, 22 Mart 2022), https://www.mfa.gov.tr/no_-98_-ab-tarafindan-onaylanan-stratejik-pusula-baslikli-belge-hk.en.mfa.

[10] EUISS, Chaillot Papers | European Union Institute for Security Studies, Think Tank, EUISS, 2022, <https://www.iss.europa.eu/publications/chaillot-papers>.

[11] Daniel Fiott ve Gustav Lindstrom, Strategic Compass: New Bearings for EU Security and Defence? (Paris: European Union Institute for Security Studies, 2021), https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/CP_171_0.pdf.

[12] Fiott ve Lindstrom, 4-5.

[13] Teoman Ertuğrul Tulun, Chaillot Paper On Balkans Future: A Case Of Ill-Informed Leading The Ill-Informed, *Center For Eurasian Studies Analysis Series* 2018, sy 28 (10 Şubat 2018): 6, <https://doi.org/10.31219/osf.io/ecwhj>, <https://avim.org.tr/en/Analiz/CHAILLOT-PAPER-ON-BALKANS-FUTURE-A-CASE-OF-ILL-INFORMED-LEADING-THE-ILL-INFORMED>.

[14] Fiott ve Lindstrom, Strategic Compass: New Bearings for EU Security and Defence?, 13.

[15] Fiott ve Lindstrom, 38.

[16] The North Atlantic Treaty Organization, NATO - News: Statement by NATO Heads of State and Government (The North Atlantic Treaty Organization, 24 Mart 2022), (2022) 061, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_193719.htm.

[17] Greece Satisfied with Final Text of EU Strategic Compass, Say Sources, *Kathimerini*, 22 Mart 2022, blm. Newsroom, <https://www.ekathimerini.com/news/1180363/greece-satisfied-with-final-text-of-eu-strategic-compass-say-sources/>.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır*.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "AB GÜVENLİK VE SAVUNMA İÇİN STRATEJİK PUSULA BELGESİ OLASI EN KÖTÜ ZAMANDA YANLIŞ YÖNÜ GÖSTERİYOR." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2022 / 11. Nisan 20. Erişim Mayıs 13, 2026.

<https://avimbulten.org/tr/Analiz/AB-GUVENLIK-VE-SAVUNMA-ICIN-STRATEJIK-PUSULA-BELGESI-OLASI-EN-KOTU-ZAMANDA-YANLIS-YONU-GOSTERİYOR>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır